

novoměstský kurýr

1/2016

ČLÁNKY - INFORMACE - AKTUALITY - NÁZORY- FOTOGRAFIE

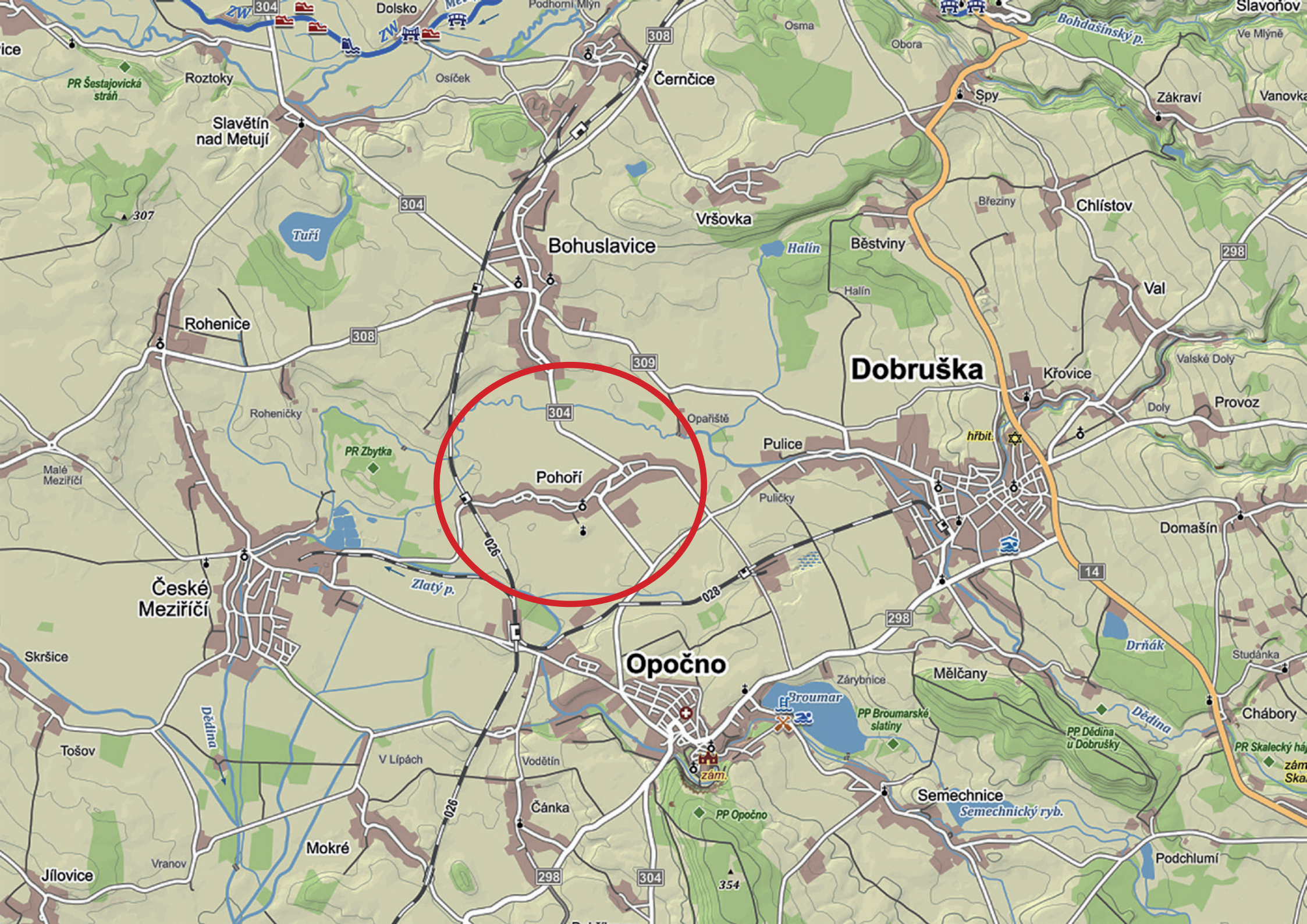
Pohled na obec Pohoří - jen část - od jihu. Vpravo příjezd do Pohoří od Opočna. Foto: J.B.

www.novomestskykuryr.info

OBSAH: MAPA REGIONU
OBCE S VAZBOU NA NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ
POHOŘÍ - CO O SOBĚ NAPSALI V ROCE 1939
INFORMACE O OBCI POHOŘÍ Z INTERNETU

NĚKOLIK MÝCH POSTŘEHŮ
FOTO Z POHOŘÍ
POHLEDY Z MĚSTA
OD KLADSKÉHO POMEZÍ
KRAKONOŠOVÉ

JAK TO BYLO S VIKTORKOU
AKTUALITA
VTIPY NA ZÁVĚR
ŽERTOVNÉ OBRÁZKY
FOTO NA ZADNÍM LISTU

Obce s vazbou na Nové Město nad Metují

Obec	obce ORP	hist. okres	obce DSO	číslo Nov. kur.
Bačetín				5/2015
Běstvíny				11/2015
Bílý Újezd				
Blažkov				3/2014
Bohdašín				2/2015
Bohuslavice				6/2014
Bolehošť				
Borová				
Byzhradec				
Bystré				4/2015
Čánka				
Černčice				4/2014
Česká Čermná				
České Meziříčí				
Dlouhé-Rzy				
Dobré				
Dobruška				
Dobřany				7/2015
Domašín				
Domkov				9/2014
Hlinné				
Houdkovice				
Chlístov				10/2015
Janov				3/2015
Jestřebí				9/2013
Jílovce				
Kláster nad Dědinou				
Krčín (dnes souč. N.M.n.M.)				
Králova Lhota				
Křivice				
Křovice				12/2015
Ledce				
Lhota - Doubravice				7/2014

Libchyně				1/2014
Mělčany				
Městec nad Dědinou				
Městec				7/2014
Mezileší				2/2014
Nahořany				7/2014
Nedvězí				
Nové Město nad Metují				12/2013, 14
Nový Hrádek				
Očelice				
Ohnišov				1/2015
Olešnice v Orl. horách				8/2015
Opočno				
Osečnice				
Podbřeží (Skalka)				
Pohoří				1/2016
Provodov-Šonov				9/2014
Provoz				9/2015
Příbyslav				11/2013
Pulice				
Rohenice				
Semechnice				
Sendraž				10/2013
Slavětín nad Metují				8/2014
Slavoňov				3/2014
Sněžné				6/2015
Spy, (dnes součást N.M.n.M.)				11/2014
Studnice				
Šeřeč				9/2014
Václavice				9/2014
Val				9/2015
Vrchoviny, (dnes souč. N.M.n.M.)				10/2014
Vršovka				5/2014
Vysokov				
Vysoký Újezd				
Zákraví				1/2015

NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ obec, která byla okresním městem

Nové Město nad Metují bylo okresním městem. V čísle 2/2015 tohoto provedení „Novoměstského kurýra“ jsem uveřejnil mapu okresu Nové Město nad Metují z roku 1938. Které obce novoměstský okres tehdy zahrnoval, vyplývá z této mapy.

Seznam, který jsem uveřejnil ve vedlejší tabulce původně vycházel z knihy „Nové Město nad Metují a jeho kraj“, která vyšla na začátku roku 1940. Tam přispěla řada obcí popisem své obce.

Ukázalo se, že to nejsou všechny obce tehdejšího novoměstského okresu - viz mapa v čísle 2/2015.

A tak pokud se návštěvou dostanu k obci, která dosud ve vedlejší tabulce není, doplním ji tam. Tak snad budou zkompletovány obce novoměstského okresu a jejich dnešní podoba.

Dnes také existuje tzv. „Dobrovolný svazek obcí“ - obce DSO. Webové stránky tohoto sdružení najdete na adrese:

<http://novomestskonadmetuji.cz>

Tyto obce jsem také zařadil do mého seznamu obcí.

Ve vedlejší tabulce jsem také označil obce, které spadají pod současné Nové Město nad Metují vzhledem ke skutečnosti, že Nové Město nad Metují je obcí s tzv. „rozšířenou působností“ - obce s označením ORP. Tyto obce jsem už navštívil.

V jednotlivých číslech měsíčníku „Novoměstský kurýr“ se budu věnovat obcím, které jsou ve vedlejší tabulce. Některé jsem už uvedl v předcházejících číslech, takže k těm se už nebudu vracet. V tabulce najdete, ve kterém čísle měsíčníku „Novoměstský kurýr“ se o příslušné obci píše. Obce budu volit namátkově dle mé nálady, kam se mi bude chtít právě jet. Pokračuji obcí Pohoří.

Jindřich Buchal.

POHOŘÍ

**Co o sobě napsali v roce 1939 v knize
„Nové Město nad Metují a jeho kraj“:**

Kdy a jak obec Pohoří vznikla, nedá se bezpečně zjistit. Zmínka o ní je již v XIII. století v různých listinách. Ve starých letopisech se podle Palackého jmenovala Pohoří; zdá se, že jméno toto pochází od polohy vsi, která leží skoro na úpatí hor, táhnoucích se k Slezsku. Dolejší konec této vsi býval obcí zvláštní, která se jmenovala Příčno, později však jméno ztratila a byla připojena k Pohoří.

R. 1635, kdy opočenské panství přešlo na nynější rod Colloredo-Mannsfeld, bylo v Pohoří 26 usedlých občanů, z nichž jména: Hastrdlo, Bašek, Pavlík, Mareš, Svatoň a Vrzák dodnes jsou zachována. Poněvadž počet obyvatelů každoročně stoupal, živnosti se dělily a příbytky přestavovaly, bylo již v 18. stol. v Pohoří 300 lidí a 60 domovních čísel. Obyvatelé téměř všichni byli náboženství katolického.

Školní vyučování, podle ústního podání nejstarších pamětníků, konalo se v různých chalupách za řízení „samozvaných kantorů“. Řádně založena byla škola teprve 1. listopadu 1792. Školní budovy nebylo. Vyučovalo se nejprve v různých chalupách na výměnku, později v obecní hospodě. R. 1812 byla ve školu změněna obecní pastouška. Kronikář zaznamenává: „V zimě, ježto v roubení ucpávky vypadávaly, v „klase“ se sněhové závěje tvořily, v létě za deštivého počasí voda stropem žákům tekla do slabikářů.“ Plných 20 let se v tomto prabádném stánku kultury vyučovalo. R. 1832 položen základ ke stavbě nové budovy. Ale ani nová škola neposkytla zlepšení. Trpěla zimou a vlhkem. V pamětech je zaznamenáno, že v 18 letech musil se ve třídě dvakrát vyměnit strop a čtyřikrát podlaha, ježto vlhkem úplně trouchnivěly.

Tvar obce Pohoří je ulicový, domy bývaly zakládány v blízkosti potoka, který protéká středem obce. Souběžně vedla obecní cesta směrem od Pulic k Meziříčí. Obecní silnice po vsi až na Krtinu a na Příčnici stavěna byla v letech 1830 - 1859. Z Pohoří k Bohuslavicům nebylo žádné cesty, bylo možno přebrodit se přes řeku od Pulic k Opařišti. Nynější silnice byla postavena v letech 1830 - 1864. Obecní silnice k meziříčskému cukrovaru je z r. 1881.

Starobylý, od nepamětných dob stávající obecní hostinec r. 1892 lehl popelem. Do roka však zbudován nový, nynější. V něm soustřeďují se pokrokové spolky, jmenovitě: Sokol, Čtenářská beseda, Sbor dobrovolných hasičů. Čtenářská beseda svým nákladem přistavěla r. 1904 vlastní jeviště.

Jelikož obec leží v nížině, trpěla často povodněmi. Největší povodeň, jakou kdy obec zažila, byla v r. 1798, kdy voda téměř všechna stavení zaplavila. Poslední byla 14. a 15. června 1926, kdy jen škola jako malý ostrůvek stála uprostřed rozbouraného živlu. Voda vnikla do 40 stavení, někde tak vysoko, že se občané musili i s drobnými domácími zvířaty odstěhovat na půdu. Po této katastrofální povodni, jelikož voda zničila úrodu na polích, odnášela seno z luk, znehodnocovala pozemky, ohro-

žovala i zdraví, rozhodli se občané regulovati vodní toky a na severozápadní straně katastru postaviti hráze, které by na příště přivlasy vodní zadržely. Rozhodnutím valné hromady r. 1929 za předsednictví p. Jaroslava Šolce, rolníka, bylo v krátké době překročeno ke stavbě, na které se pracovalo dva roky. Stavba byla zadána fě. Khámel a Novák v Hradci Králové, pod dohledem vrchní stavební správy techn. oddělení při okres. úřadě v Hradci Králové. Zřízena byla nejprve ochranná hráz, regulovány všechny toky a některé odpady. Drenáž provedena pouze na 27 ha půdy v zelnících. Zabráno bylo celkem 420 ha půdy.

Stavba tato si vyžádala nákladu téměř 3,000.000 K. Členové zaplatili 1,300.000 K, ostatní bylo na státní subvenci.

Úpravou vodního toku po obci, zřízením šesti rybníčků, vynikla obec pěkným vzhledem a získala i po stránce zdravotní.

Uprostřed obce v trojúhelníkové zahrádce stojí na vyvýšeném místě prostý kámen, na němž připevněná měděná deska nese jména 19 padlých obětí světové války.

Z rolnické usedlosti č. 57 pocházel MUDr. Jan Dvořák, bývalý poslanec říšské rady, později ředitel nalezince a porodnice v Praze. Byl bezdětný, proto pamatoval na svou rodnou obec a hlavně na nejubožejší děti, odkázav jim rodný statek ve výměře 63 korců pozemků a hospodářské budovy. V r. 1935 ustanoven kuratorium, jež bude výtěžek z hospodářství ukládati do té doby, až vzroste v majetek, kdy podle přání mecenášova bude možno v Pohoří zřídit „Domov pro osiřelé dítky“ po Janu a Marii Dvořákové.

V usedlosti čp. 60 narodil se Dr. Jan Voborník, gymn. profesor, známý spisovatel, dosud žijící v úctyhodném stáří 87 roků v Praze, který na svou „Pohoř“ rád vzpomíná a ji navštěvuje.

Pro zajímavost uvádím počet obyvatelů v různých obdobích. R. 1881 čítala obec Pohoří 787 obyvatel. Do r. 1890 stoupl počet obyvatel na 835.

J. Odvárka, řídící učitel.

INFORMACE Z INTERNETU O OBCI POHOŘÍ

Tentokrát pro informace nemusíme jít daleko. Stačí otevřít www stránky obce Pohoří a najdeme tam ve velké množství informací o obci. Následující informace jsou předvzaty z internetových stránek obce Pohoří.

V dnešní obci je evidováno 227 popisných čísel a žije zde přes 650 obyvatel. Na ploše 650 ha je vybudovaná kompletní infrastruktura, která slouží všem občanům - zpevněné komunikace po celé obci, veřejné osvětlení, obecní rozhlas, vodovod a kanalizace s čistírnou odpadních vod. Na konci roku 2003 byla obec plynofikována. V obci funguje mateřská škola, základní škola (1. - 5. třída), tělocvična, pohostinství, obchod (potraviny) a v létě i přírodní kulturní areál.

V obci je dále nově zrekonstruovaný kostel sv. Jana Křtitele, hřbitov, hasičská zbrojnice, a hřiště na fotbal, tenis a volejbal. Pošta v obci není, využíváme služeb pošty v Dobrušce (PSČ 518 01). Nejbližší zdravotnické zařízení je Nemocnice v Náchodě či Rychnově nad Kněžnou. Nejbližší kino je v Dobrušce (cca 4km). Naše vesnice je s okolím propojena veřejnou hromadnou dopravou jak autobusovou (prochází středem obce), tak vlakovou (železnice prochází okrajem obce).

Obec má řadu kulturních zajímavostí, jednou z nich je zajiště spojení s osobností pana Miloně Čepelky - spoluzakladatele Divadla Jára Cimrmana.

Krátce z historie.

První zmínky o obci Pohoří se datují k roku 1361. V této době bylo Pohoří součástí opočenského panství, které vlastnil Sezema z rodu Drslaviců. V 16. století bylo v obci 26 usedlostí. Byly stavěny ze dřeva a ve dvou řadách. Ze starých dřevěných statků se ale bohužel nedochoval ani jediný. V obci se také nacházely dva mlýny, rychta a pivovárek. Dominantou obce je nyní nově opravený kostel sv. Jana Křtitele. Základní kámen této stavby byl položen 27. července 1902 a o necelý rok později (dne 23. června 1903) byl nový kostel vysvěcen.

Infrastruktura.

K občanské vybavenosti v obci patří místní prodejna potravin, pohostinství, základní škola, mateřská škola, školní jídelna, tělocvična, hasičská zbrojnice a fotbalové hřiště s tenisovým a volejbalovým kurtem, zpevněné komunikace po celé obci, veřejné osvětlení, obecní rozhlas, vodovod a kanalizace s čistírnou odpadních vod. Na konci roku 2003 byla obec plynofikována. Ve středu obce se nachází přírodní areál, ve kterém se koná množství kulturních a zábavních akcí.

Pošta v obci není, využíváme služeb pošty v Dobrušce (PSČ 518 01). Nejbližší kino je v Dobrušce. Naše vesnice je s okolím propojena veřejnou hromadnou dopravou jak au-

tobusovou (prochází středem obce), tak vlakovou (železnice prochází okrajem obce). V obci je dostupná pevná telefonní síť (podzemní rozvod), pokrytí mobilními sítěmi operátorů působících v ČR je dostatečné. V obci je signál pro bezdrátový Internet několika providerů.

Život v obci.

V obci Pohoří se daří udržovat tradice jak náboženské, tak společenské. Z náboženských se slaví pouť a posvícení. V naší malé obci dále existuje několik spolků. Spolkem s nejdelší tradicí, který oslavil již 130 let od svého založení, je Sbor dobrovolných hasičů, který mimo jiné zajišťuje autobusové zájezdy, hasičské soutěže, brigády a každoroční ples. Dále v obci působí Tělovýchovná jednota, která organizuje cvičení pro děti, ženy a organizuje utkání ve volejbale, sálové kopané, florbalu a nohejbalu. Mezi další patří spolky včelařů, zahrádkářů a rybářů. O oživení lidových tradic a práci s dětmi se stará Klub přátel Pohoří, který chystá mikulášskou nadílku, dětský karneval, lampiónový průvod, masopustní průvod, Dětský den a plesy. Nejmladším spolkem v obci je pak Klub českých turistů. Byl založen v roce 2001, pořádá každoročně množství pěkných výšlapů a dobrou organizací si získává další členy.

V obci se také každý rok konají divadelní představení ochotnických souborů a od roku 2008 zde máme soutěž „Koláčové klání“, která každoročně přiláká i soutěžící z okolních vesnic. Další podařenou akcí, která bude doufejme tradiční, je také koncert dechové kapely VESELKA. Tento kulturní zážitek, který využívá našeho přírodního areálu, je určen především pro střední a starší generaci a setkává se s velkým ohlasem. Závěr roku patří vždy akci „Rozsvícení vánočního stromku“, kde se schází opravdu téměř celá vesnice a za zpěvu koled přivítá dobu adventní. Regionální tradici má také taneční soutěž Pohořský střevec, kterou připravuje místní ZŠ.

Příroda.

Obcí protéká potok Zlatý Crk, jehož koryto bylo (včetně tří rybníků, kterými protéká) po ničivé povodni v červenci 1998 kompletně vyčištěno a zrekonstruováno. Každoročně do Pohoří přilétají čápi. Čáp bílý zde má již trvalé hnízdiště. Každý rok vyvedou 1 - 2 potomky. Pestrou stravu nalézají na nedalekých lukách. Jsme rádi, že můžeme alespoň malou část přispět k udržení Čápa bílého v naší přírodě.

Mezi přírodní zvláštnosti patří bezpochyby Přírodní rezervace Zbytka. Tato rezervace o rozloze 79,42 ha se nachází v trojúhelníku mezi obcemi Pohoří, České Meziříčí a Roheňčiky. K vyhlášení chráněného území došlo 18. května 1994. Jedná se o jedno z maloplošných chráněných území. Uvnitř tohoto území si přijde na své snad každý milovník přírody. Lužní louky jsou v poměrně přirozeném režimu vystřídány smíšenými lesy nebo jednotlivými stromy. Podél řeky Dědina, která se přirozeně klikatí, roste bezpočet vrb a olší spolu s dalšími pobřežními rostlinami. Toto území je snadno dostupné vlakem a je velice příhodné pro návštěvu.

Převzato ze stránek obce Pohoří.

Poznámka Novoměstského kurýra:

Pohoří má velmi pěkné internetové stránky a co víc, najdete na nich podrobnou kroniku obce, perfektně vedenou a obsahující řadu podrobných informací o historii obce a množství dalších zajímavostí. Doporučuji navštívit.

J.B.

VÝŇATEK Z KRONIKY POHOŘÍ

Ze starých záznamů jsme se trochu dozvěděli, jak asi naše Pohoř vypadala ve 13. století, jak se ji dříve říkalo. O skutečném vzniku zatím zprávy nejsou. Je však možné, že ve velké sbírce listin a různého písemného materiálu v zámeckém archivu na Opočně by se nechaly zjistit zprávy dosti zajímavé. K tomu bylo by potřeba hodně času a také peněz. Každá návštěva se platí za úřední úkon a jednou návštěvou se mnoho nepřebere, nepřečte a nenajde.

Tímto nejsme s historií Pohoře u konce. Zachytili jsme jen tak obrysy obrázku a chceme-li mít obrázek jasnější a dokonalejší, musíme dokreslovat podrobněji. Podívejme se tedy znovu do minula a všimněme si té naší dědinky lépe:

Pohoř víska zapadlá v zelení stromů, mohutných to starých olší, topolů a dubů, které s vrbami lemovaly protékající potůček, jež svůj život bral a dosud bere z jezírka u Pulického dvora. Tento potůček se klikatil v různých zátočinách, rybnících a močálových olšinách až regulace za našeho života r. 1928 udělala této romantické cestě Zlatého crku přítrž.

Nebyl zde kostel, hřbitov, škola ani dráha nebo silnice. Jen snad zemská stezka procházela obcí od Náchodského průmys-

ku přes Krčín k Vršovce a z Vršovky přímou cestou k nynějšímu Opaříšti. Brodkem přes řeku po vsi dolů, kde asi Mervartovou usedlostí odbočovala ze vsi ven. V těch místech stávala osada Příčno, která se snad nacházela na nynějším dolním konci Pohoře a směřovala směrem k Bezděku, tj. k Opočenskému nádraží a asi v polovině dnešní železniční trati (která tu dříve nebyla) přecházela na malou louku po stavbě rybníku za meziříčskou drahou, který dnes je proměněn v úrodné pole. Směřovala k lesu Machovu a dál na Hradec.

Při této stezce vedle malé louky, na takzvaných pastvištích, které se r. 1930 zalesnily, se pravděpodobně nachází pohanské pohřebiště. Jak mi říkal p. Bašek, byly při kopání děr pro stromy nalezeny popelnice aj. věci a nálezy zaslány do Prahy. Zda bude prováděn další průzkum se zatím neví.

Po dnešních silnicích nebylo tehdy ani zdání. Vznikaly teprve v minulém století. Silnice po vsi a k Opočnu byla vybudována v letech 1830 – 1859. Práce pokračovaly zvolna, kámen se musel navážet dobyt看em, auta nebyly a silnice rovněž ne, jezdilo se měkkým terénem. Silnice k Českému Meziříčí se dělala tvrdší, hlavně pro dovoz řepy k cukrovaru, a to v roce 1881. Silnice k Bohuslaviciům se stavěla v roce 1864.

V 16. století bylo v Pohoří 26 usedlostí. Byly stavěny ze dřeva a ve 2 řadách. Mezi nimi musela zůstat průlina 80 sáhů široká (podle tehdejšího nařízení), aby vojsko mělo volný průchod. Vojska tehdy táhla v houfech a ne jako dnes v pochodujících útvech. Jednotlivá stavení byla tedy daleko od sebe. Mnoho jich ale nebylo a proto by hromadný požár nemusel přicházet v úvahu. Teprve v pozdějších dobách se chalupy stavěly jak stojí v zápisech (v průlinách mezi statky) a říkalo se jim „na obci“. Těch rychle přibývalo, neboť dle zvyku hospodářství doma zůstal jeden a druzí dostali kousek pole obyčejně vzdálenější. Nebo trochu peněz a tak se postavila dřevěná chalupa na obci a chodilo se do práce. Časem se pole přikoupilo a tak vznikly po celé vsi uvnitř obce i chalupy s 20 korci polnosti. A také opačně z mnohých statků se staly chalupy s rozsáhlými budovami a poli. Ze starých dřevěných statků se již nezachoval dnes ani jediný.

Řeka, lépe řečeno náhon, nesoucí jméno Stříbrný potok (od nádraží k Meziříčí) byl uměle zhotoven. Jeho prvotní tok byl směrem od nádraží k Pohoří, byl menších rozměrů a protékal mezi Suchánkovými a Kubíčkovými.

V roce 1920 byla zavedena do zdejší obce elektřina, jejíž náklad činil 320.000 Kč. Obnos byl rozvržen dle výměry zemědělské půdy na jednotlivé zemědělce a sice 500 Kč na 1 ha půdy. Obec sama převzala úhradu 100.000 Kč a bylo ji nutno uhradit půjčkou.

Pod zelnicemi na hranicích Meziříčsko-Bohuslavských stával mlýn, několik kusů pískovce z mlýnských kamenů a ve struze kusy tesaných dřev a několik vodních jehel jsem tam sám viděl. Šla-li naň voda z Lité neb z Křtinského návrší, nevím možné je i to druhé, pomineme-li, že bylo na návrší tom mnoho pramenů a to dosti silných. Kdo tam as byl a kdy mlýn ten zanikl, neví se. Jiný mlýn prý byl ve vsi, teď č.27, voda naň šla z rybníka Bezděka; držel ho jakýs Pelíšek, přes potok pne se posud starý kamenný „Pelíškův most“.

Dnešní zemědělské stavení Josefa Kubička čp. 27 mělo svého slavného předchůdce. Stál tu prý mlýn pana otce Pelíška poháněný mlýnským vodním kolem z náhona tekoucího od nádraží. Přes potok se muselo brodem. Pan otec chtěl usnadnit zákazníkům - mlečům z Meziříčí - cestu a proto postavil přes potok zděný most. Při regulaci potoka byl vyměněn za betonový. Od Pelíškova mlýna se zbytku dolejšího konce Pohoří humorně přezdívá Pelíškov a lidem Pelíškováci.

NĚKOLIK MÝCH POSTŘEHŮ

Obec Pohoří není obyčejnou vesnicí. Již z předchozích textů vyplývá nadprůměrná činnost a podnikavost, kterou v řadě jiných obcí nenajdeme.

Vesnici jsem si s chutí prošel. Ale je veliká. Takže jsem musel i jezdit. Do Pohoří je několik vjezdů - jeden od Bohuslavic, druhý od Dobrušky a Pulic, třetí od Opočna a čtvrtý od Českého Meziříčí. Takže křižovatka opravdu členitá.

Pohoří leží na rovině, takže se jako celek těžce fotografoje. Ve vesnici jsem se náhodou potkal s paní Marií Čihákovou, která mě ochotně nasměrovala na místní zajímavosti. Snad největší zajímavostí je, že vesnice má blízký vztah k divadlu Jára Cimrmana a k tomuto největšímu Čechu. Z Pohoří totiž pochází pan Miloň Čepelka, spoluzakladatel tohoto věhlasného divadla. A samozřejmě, nebyli by to ani cimrmanologové, kdyby se k Pohoří nevázala i příhoda s Járou Cimrmanem, který údajně debužiroval v místní hospodě a když utíkal bez

zaplacení, tak v tom fofru ztratil jednu botu. No a místní ji jako vzácnost a památku na tohoto génia vystavují na zdi místní hospody s náležitým komentářem.

Na vedlejším obrázku je paní Marie Čiháková s Miloňem Čepelkou při příležitosti vysvěcení nového zvonu pro místní kostel.

Pohoří leží ve výhodné poloze mezi dvěma městy. Na jedné straně Dobruška, na druhé straně Opočno. Obcí vede železniční trať z Týniště do Meziměstí. Takže v blízkém dosahu je i Nové Město nad Metují ale i Náchod. Název obce Pohoří není odvozen od kopců (možná), ale od slov hořet, pohořet. K tomu se váže následující povídání, které jsem převzal z obecní kroniky:

Obce Pulice a Pohoří - svého času obě tyto obce měly být jedinou obcí, která měla hezké jméno Líce. Při práci na poli nacházeli rolníci skutečně zbytky základů po starých stavbách. V jedné usedlosti bydlela prý lakomá hospodyně. A jak tehdy bývalo zvykem, přišel do stavení žebrák a prosil prý o almužnu. Milá selka se na žebráka obořila, ať jde raději něco dělat a ne žebrot, ona že také musí dělat a že sama také nic nemá. Žebrák selce prý poděkoval za její dobročinnost a všeteckým hlasem ji pravil: "dobrá ženo, když nic nemáš, ať tedy doopravdy nemáš!" Zanedlouho usedlost zachvátil požár a od něho chytila a vyhořela celá polovina vsi Líce. Znovu vzniknuvší osadu na požářišti pojmenovali Pohoř (pohořela). A druhé polovině původní obce Líce, jelikož jí zůstalo jen půl, zůstalo jméno půl Líce = Pulice. Pěkné.

Obec je překvapivě veliká a výstavná s veškerou infrastrukturou - školy, prodejna, hospoda, kostel, přírodní areál pro kulturní akce, železniční zastávka, sportoviště, hasičská zbrojnice, pěkné internetové stránky s obsáhlou kronikou ale i několik úspěšných podnikatelských subjektů. Podívejte se na jejich internetové stránky i na několik následujících fotografií.

Jindřich Buchal.

FOTO Z POHOŘÍ

POHLEDY Z MĚSTA

Na dolním konci Družební ulice (nad restaurací STOP) se rozjela dostavba k malé, oblíbené a hodně navštěvované vinárničce. To je určitě dobrá zpráva - už se těšíme.

Oblíbená prodejna v Dukelské ulici Na Františku mění nájemce. Prodejnu přebírá firma Verner, která v Novém Městě nad Metují provozuje už několik prodejen. Takže to jistě umí. Dobrá zpráva.

Vkusná rekonstrukce objektu.

Tento pohled se asi nikdy neokouká.

OD KLADSKÉHO POMEZÍ
Mikuláš.

(Z paměti starých)

Mnoho a mnoho vypravovalo se v naší dědině o tom francouzském císaři Napoleonovi. Chtěl všechno přeměnit a přestudírovat, ale pán Bůh mu rozum zmátl a jej ponížil. Na selských saních z Ruska ujel! On utekl, ale to jeho vojsko! Ubožáci! Uhodil na ně mráz a ten jim víc uškodil, než koule a šavle. Rusové je zahnali, a teď táhnou do Francouz na oplátku, a spojí se s našimi. Přijdou do Čech! Pán Bůh s námi! Rusové!

Budou drancovat, pálit, děti na píky napichují!

»A kdyby přišli. Jsou s naším za jedno a tu pak nesmí tak rádit, jako v nepřátelské zemi. Však tu ještě nejsou. Kudy by se tudy dostali na Francouze!«

»Eh, ti páni! Kdo ví, co mají za lubem, a pak — Rus je Rus!«

Jedni se obávali, druzí kroutili nevěřivě hlavou, že ani ruská armáda nepříjde.

A přišla.

Ještě než František, císař, Napoleonovi válku vypověděl, přibyl do Náchoda komisař krajský, průchod vojska ruského proti Francouzům oznamuje.

Bylo to začátkem měsíce srpna 1813.

Zličský soused Marek přinesl o tom první zprávu do vsi. Sousedé se skupili kolem zvěstovatele; zvědavost všem v oči hleděla.

»Byl tam komisař. Už je to hotovo. Přijdou, ohlašoval, a strachu že mítí nemusíme. Rus, co spotřebuje, všechno zaplatí. Jen nachystat se máme.«

»Arci nachystat — budou snáze brát. Tomu placení nevěřím*.

»Ale když to pan komisař —«

»Inu, černé na bílém to nemáte! na kolku také ne —«

Řeči přešly; rozumující rozcházeli se sousedé.

Marek stál dosud na záspi, přemýšleje.

»A jak to bude, starý —« ptala se žena. »Půjdou také naši vsi?«

»Inu, jsme sice od silnice, ale tolik lidí. Kudy by šli?«

»To bude dopuštění! A neberou na vojnu?«

»Mají sami dost.«

»A to douče, Marina —«

»Kdo ví, jaká to bude čeládka. Eh, to je kříž!« pošimrával se mrzutě hospodář za uchem.

V tom běžela do vršku k stavení jako laň Marina.

»Je to pravda, že Rusové přijdou?« volala již zdaleka. »Tam na pole přinesl to skoták Martincův, že prý jisto jistě! To bude podívaná!«

Červené rty se jí pootevřely a mezi nimi zaleskly se bílé, drobné zuby. Jarost zářila děvčeti ze sličného obličej.

»Tu máš« ;— zahučel tatík, »Divouse!« A odešel. Štíhlé děvče v podkasané sukničce rozběhlo se zas s vršíku k sousedově Andule.

Slánský most za Náchodem, půl český, půl pruský, v sobotu dne 14. srpna 1813 od rána duněl a hučel. Div divoucí, že pod tou tíží se nesřítíl. Co stál, zajisté tolik lidí přes něj nepřešlo, jako toho dne.

Jezdci, pěší, vozy, děla, a zase jezdci, pěší s pikami, s puškami neustále a bez přestání.

V lese přes cestičku tak mravenci táhnou; ale to ještě nic.

V Josefově bývá také vojska, ale to je kapka proti těm Rusům!

Ah, hle! To komonstvo od Náchoda tryskem k slánskému mostu

žene! Napřed na černém, krásném koni nějaký generál v červeném šatě, kožíšek mu s ramenou poletuje, a na čapce drahé peří se chvěje. Na kabátě samé zlaté porty a ti druzí jen se třpytí zlatem! — Dorazivše k mostu, zastavili.

Vojsko ruské táhne kol, vzdává čest, píšťaly zvučí, bubny rachotí, a tam vpředu, kde silnice se zatáčí a vojsko se tratí, vlaje vysoko a ve-sele prapor, a píseň divná, válečná dolinou medhujskou se rozléhá.

Ted nový jde oddíl po mostě slunícím — hudba zahrměla, páni na koních v šik se stávají.

Ten červený vořed pojíždí a vítá ruské generály. Což generály!

Car je to Alexandr, bratr jeho Konstantin, maršál Barklay de Tolly a celá vzácná družina.

Kníže Esterházy jménem císaře Františka je uvítav, jede carovi po boku. K nim připojuje se rakouská družina.

Hudba hřmí válečný pochod, a v lesích okolních ozývá se jako hrom »Urá! Urá!« vojáků ruských.

Vojsko, car i družiny táhnou k Náchodu. — Město poplašeno. Vše vyběhá, div jezdcí diváky nezajedou. Okna, vikýře plny zvědavých. Podnikaví mslí na zisk. U rohu stojí učen pekařský. Na krku visí mu koš plný bochánků. Vojsko táhne, hřmotný ohlas pravidelných kroků úzkou ulicí se ozývá, hlavně ručnic mňhají se v slunci jako blesky. Buben rachotí, šum, hovor, hluk, smích, výkřiky, město poplašeno.

Hluku přibývá. Jízda! Kozáci, veselí junáci jedou. Živý to les dlouhých, lesklých pik.

A tu jeden pekárka volá. Ochotně chvátá chlapec s ikošem až k řadám. Již se pika sklonila, zas vymrštila se jako udice a na hrotu jejím černá se v jasném vzduchu bochník chleba. Kozák se směje, druhové po něm, chlapec jako pitomý, strnulý tu u řad stojí. Bochník za bochníkem se ztrácí, vidí je na pikách.

Kozáci, lid, všechno se směje.

Rusové táhnou městem dál. Děla, vozy na dlažbě rachotí, hluku neubývá, řady vojska se nekončí.

Již několik dní před příchodem Rusů hotovili pro ně tábor u České Skalice. Za pivovarem ke Zličí u Dubnu na polích mělo sobě vojsko ruské po dlouhém a namáhavém pochodu odpočinout. Menší oddíly, pokud možná bylo, měly v okolních vesnicích útulku nalézt. Sedlákům znovu nařizeno, aby se na neobyčejné hosty připravili. Největší ruch však byl na polích skalických, Zevšad vozili rolníci dříví a slámu. Narovnány stohy asi 400 mandel, srovnáno na různých místech přes 100 sáhů dřev.

Sotvaže ty nejnutnější potřeby obstarány, již vjížděly přední strážé do tábora, místa rozdělující a ustanovující.

Bylo tu hemžení jako na mraveništi.

Za přední stráží a ubytovateli přiharcovalo oddělení jízdy — za ní vozy se zásobami. Pak táhlo ostatní vojsko od Náchoda. Lidí bylo jako kobylek. Obyvatelstvo se zdaleka scházelo, aby ušlo ten div.

Vypravovalo se sice mnoho o ukrutnosti a sverpesti ruského vojska, ale brzo nabyl lid jiného přesvědčení. Nebili, nezapalovali, aniž děti na piky napichovali. Smáli se, zpívali, hleděli se dorozumět. Zrovna toto povídali si o nich toho dne ve Zličí, kdy Rusové od Náchoda ku Skalici táhli.

Marek, připravuje se na hosti, uděloval rozkazy. Bena, jeho syn, vyklízel zadní kolny, aby místa pro koně bylo, matka chystala jídlo.

„Kde je Marina?“ ptal se přísně ženy své Marek. „Ty tu sháníš, a ona se kdesi toulá.“

»Poslala jsem ji k Martincům — a nejde. I to víš s tou vojnou —« Ale Marek ihned poslal k sousedovi pro dceru. Děvečka se vrátila. »Že šla Marina s Andulou a ještě s jinými k Dubenské silnici podívat se na ty Rusy —« »To je sršeň!«

»My tady o ni se lékáme a strachujeme a ona si jde na Rusy se dívat, tak jako na komedii. Což kdyby — Ty, Václave, jdi se po tom divovsu ohlédnout.«

Mladší svnek, práci zaměstnaný, s radostí poslechl. Dal se od Zličí ku skalické silnici do běhu, až mu brslenky svištěly. Nepospíchal tam sám; zevšad hrnuli se lidé.

Václav našel brzo Marinu. Nedaleko silnice u rozlehlé a staré dubiny stála uprostřed skupiny ženských a mužů. Stála na pahrbku.

Zdaleka už bvlo slyšet temný lomoz a rachot pohybujícího se vojska a děl. Diváci vesničtí byli by na všem oči nechali, Vykřikovali, upozorňovali se. Děvčata hleděla nejvíce vojákům na tváře, mužové všimáli si také koní, vozů a zbroje.

Oddíl za oddílem postupoval. Majíce pušku volně na rameně a plášť svinutý — bylť teplý den srpnový — kráčeli pěší tu hovořice, tu zpívající. Pilně se ohlíželi po venkovanech, pokřikovali na ně, smáli se, děvčatům kynouce.

Ty už bázeň přšla.

Ted zas jízda klusala. Dusot, frkání koní mísilo se s pokřiky vojáků, tu a tam bujný kůň zbudil oblak prachu.

»Aj, aj, kmotře, ti koně! — Malí, zacuchaní. — A ten má hřívu, div po zemi jí neplouží. A ten také. To jsou rušáci —«

»Ale laštovky by mohl jimi chytat.«

»Stupaj, bratko! Stupaj!« znělo hlasitě z řad. Sedláci hleděli vzad, ohromné procesí nemělo konce.

»Mne už zrak přechází. Zamhouřím-li oči, vidím jen samé vojsko!«

Jezdci minuli, děla jela a za nimi vozy.

»Ale, Vávro, to je podívaná! Ty vozy! Celé dřevěné, ani hřebíku železného v nich!«

»To jsou kocandy. — Daleko asi nepojedou!«

»Do Paryzu! Stupaj!« bylo zas z řady slyšeti.

»Už se konce nedočkáme, pojď Marino«, zvala Andula.

»Hned — ale počkej, co ti pěší přejdou. Tam zase jsou koňáci.«

»Kteří se pak tobě nejlíp líbí?«

»Ti, s těmi pikami. To jsou jonáci. Jen jim oči hrajou a jak jim to na těch koních sluší.«

Po chvíli Marina, smějíc se, sestupovala. Jíž byla skoro u samé silnice a již se k dubině a k domovu obracela, tu vedle Andula vzkřikla — oblak prachu vstoupil před ní do výše. Když Marina oči pozvedla, ušřela na bělouši kozáčka jako malovaného, snědého, s černým vousiskem pod nosem. Smál se vesele a bylo vidět bílé jeho zuby.

»Ej, panenka, jak daleko do Paryzu?«

Děvčata ustupovala, jen Marina stála tu směle, zpřimena,

»Daleko, vojákku, daleko! Až za vodu!« A smála se.

Kozák usmáv se a něco prohrodiv, čemuž rozuměti nebylo, pobodl bělouše a dál ku své řadě harcoval. — Hleděli za ním. I on se ještě jednou ohlédl a rukou jako na pozdrav pokynul.

Pak táhly řady nové a vesničané zamířili k domovu.

»Ale je to děvče!« povídali si,

»Jako chlap — nic se nebojí.«

Děvčata hovořila o kozáčkovi.

Marina doma vypravovala, smějíc se, jak ruského vojáka odbyla.*

Vojsko se utábořilo. Zrobeny jsou na rychlo stany, rozdělány ohně; netušený, neobyčejný ruch nastal na polích skalických a zličských. Část důstojnictva i vojska ubytována do blízkých vesnic. Ne po dvou, po pěti, ale po dvaceti dostalo se jednotlivcům ruského žoldnéřstva. I na Zličí nezapomenuto. Bylo odpoledne. Ve vsi bylo jako o výročním trhu. Nikdo nepracoval. Byliť tu Rusové.

Mezi obrostlými ploty a stromy míhali se jezdcové, z tiché návsi zmizely husy. Řehtot koňský tam ted se ozýval. Vojáci hledali určené byty, na dlážděných zásních brnčely ostruhy.

U Martinců měli deset koňáků.

Marina Markova stála pod jabloní dolů do vsi nazírajíc. Tam ten hlouček jezdcův — zatáčí se do vršku, k nim — Marina odběhla až na zásep.

A již ozval se dusot koňský na dvorečku, Osm kozákův a dva důstojníci s koni slézali.

»Kdyby ten tak mezi nimi byl!«, pomyslílo sobě děvče. A slyš! Pod kopečkem zazněla trouba vojenská. Nový jezdec přihnal se do dvorku. Ou!

Marina div nevzkřikla. I mladý kozák ji poznal, Oko zalesklo se mu jako bleskem, a jako šipka s dvoji chuti vyhoupl se s sedla.

U Marků měli bytem jedenáct kozákův: dva důstojníky, osm prostých a trubače.

Však jste zajisté slyšeli od starců a babiček o Rusích vypravovat. Jsou pamětníci ještě, kteří Vám vyličí, jak si ruské vojsko na Francouze táhnoucí počínalo, kteří dodnes jejich zvláštností se diví. Nebudu Vám tedy všechno to na vlas vypravovat. To víte, v každé pšenici je koukol a mezi dobrými lidmi vždy je neplecha. A tak též u Rusů mnohý voják byl zlý a týral hospodáře i hospodyně, divně věci si vymýšleje. Ale to také naši dovedou. — Ve Zličí bylo dost veselo, Stáje nestačily, koně kozáčtí volně se u stavení pásli, nohy spoutány nemajíce, Vesničané snesli, co měli, snažili se, aby Rusům vyhověli. Arci z nedokonalého dorozumění se povstaly často směšné věci.

Druhého dne po ubytování setkala se Marina s Andulou u plotu na zahradě.

»Panečku, my máme hodné vojáky«, vypravovala Anna. »Ale samé staré, vousaté. Všecku kapustu nám na zahradě snědí; s masem ji vaří a kořalkou zapíjejí. A ten jeden kolébá našeho Josífka a zpívá mu takové hezké písničky přitom. Má chudák doma tři děti. A když se Josífeček probudí, chová ho, ukazuje ti mu piku, šavli, směje se, hýčká ho. A ti Vaši?«

»Také tuze hodní. Ti oficiři zas odjeli a přijedou na noc. A ti druzí! Ale není všemu rozumět. Dnes jeden pořád chce »sekyřčic« a my tomu nerozumíme. A když mu táta všechno snesl, sekyru, motyku, dal se ten vousáč do smíchu.« A Marina se smála poznovu. »A což tomu mladému rozumíš? Jak pak mu říkají?«

»Mikuláš.« Mikuláš. A ten je veselý. Pořád něco povídá, zpívá —« Andulu volali a Marina spěchala domů.

Před statkem pod stromy stálo šest kozáků a smějíce se klátili hrušky. Nebyly ještě zralé, ale vojáci chroupali do nich, jako by z medu byly. Tu přišel Marek nesa opálku.

»Tu máte, vojákkové, když Vám tak chutnají. Jsou to ovesnice a už zralé.«

»O dobrý gazda! Dobrý gazda!« a vrhli se na opálku. Také Mikulka vyšed ze síně chvátal k nim, ale spatřiv Marinu, ihned k ní zamířil.

»Jak daleko do Paryzu?« škádlila Marina.

Veselé lice kozáckovo se zasmušilo. Bylo zřejmo, že řeč o Paříži mu nelahodí.

»Eh, tu dobře. U tebe dobře, u tebe!* A jiskrné černé oči jeho utkvěly na sličné tváři.

Smělá Marina sklopila na okamžik zrak. Podivno. Došli stavení.

»To tvůj kůň?« začalo děvče ukazujíc na bělouše opodál se pasoucího.

»To můj!« a přiloživ prsty ke rtům zvláště zapískal. Kůň pozvedl hlavu, ohlížel se a spatřiv pána svého ihned k němu přiklusal.

»Ach, to hodný, dobrý kůň!« jásala Marina.

»Ale donese mne do Pařízu — od tebe!«

Marina ničehož neřekla. Jen mrštila očkem po kozákovi a hladila jako v rozpacích koníka, jenž byl před ní hlavu sklonil.

Už jste zajisté porozuměli. Nač tu dlouhého vypisování? Mladý, ohnivý kozáček se zamiloval.

Láska je divná květina. U někoho klíčí dlouho, pučí pomalu a třeba mnoho záře krásného oka, než z poupěte růže rozkvetne. Ale v jiném srdci vypučí okamžikem, jako květina přes noc, vůně její zastře rozum a opojí celou duši.

Půdou jí srdce zdravé, svěží, jako měl Mikuláš.

Nedbal starých soudruhů, kteří maso s kapustou a zelím chutě pojídali, vodkou zapíjeli a po jídle na zahradě v trávníku se povalovali, ovoce nezralé žvýkající. Dýmaje z milé lulky k nim nezasedal, aby s nimi pohovořil o dálné domovině, o širých stepích rodné matičky zlaté Ukrajiny.

Zapomněl na vše. Byl stínem Marininým, u ní bylo jeho myšlení.

K večeru odešli někteří z druhů jeho do vsi, aby v krčmě s ostatními si pohulali. Ale veselý Mikulka seděl na lávce na záspi u Mariny, co zatím rodiče její s druhy jeho vedle seděli. Hovořili o vojné, o vojsku. Mikuláš vypravoval jen Marině a ta jen jeho poslouchala. Třetí díl mu jen rozuměla, ale poslouchala přec a pozorně. Vypravoval o své cestě, o domovu. Neměl rodičů, jen sestra vdaná mu zůstala. Líčil, jak ho násilně vzali na vojnu... A zas jí vypravoval, jak tam u nich lidé si chodí, jak tancují.

»Oh, tam krásno!« na konec zvolal. »Šla bys tam se mnou?« A už se neusmíval — mluvil vážně. Marina dala se do smíchu.

»Do Ruska — o ne! ne!« A pak vesele dodala: »Zůstaň ty u nás!«

Mikuláš se nesmál už jako ona, ale zamyslíl se.

Tak proseděli letní večer, až nadešla tichá, vlažná noc. Rodina Markova odešla spat, kozáci ulehli. Ze vsi bylo slyšet stlumený hláhol »hulajících« Rusů — někdy kůň kozácků zařehotal a bylo zas ticho. Marina v komůrce své dosud nespala. Okénko bylo otevřeno. — Slyšela šumění nočního větru v korunách stromů a tichem hvězdnaté noci teď zazněla jednotvárná, smutná píseň kozácká.

Mikuláš byl u Marků třetí den, a jako by tu od jakživa byl, jako by k rodině náležel.

S bratrem Marininým se skamarádil. Hospodyně měla toho Rusa ráda, i hospodář na něj černě nehleděl.

Voják! A tak přítulný, dobrého srdce a hospodářský. Kde mohl, pomáhal, jako by mu na živnušce záleželo.

»Hospodář, a práci umí. Nadarmo by chleba nejedl«, liboval si starý Marek.

Všichni to zpozorovali, že má Marinu rád. Škádlili ji, smáli se. Smála se také, ale na Mikuláše ničeho nedopustila. A když ji hodně poškádlili, odpovídala jaksi rozdrážděně:

»Víte co, je lepší a hezčí, než všichni hoši ze vsi, a já, kdyby Rusem nebyl, jiného bych si nevzala!«

Ale tu jí připadlo, že zítra odjede a jako by utál; zamlčela se a už se nesmála.

Odpocinek ruského vojska se končil. Tři dny si poleželi a zítra zas:

»Stupaj, bratko, do Paryzu! Na Francouze!«

Zítra zahude Mikuláš v troubu válečnou a molodci kozáci chopí se piky a vyhoupnou se do vysokých, javorových sedel.

S bohem »černobrvé« dívčiny. — S bohem!

Odpoledne před odjezdem Rusů kráčel Marek po mezi k svému statku. Kus před statkem pod starou hruší stál Mikuláš. Zdálo se, že čeká na hospodáře. Spatřiv jej, šel mu vstříc. Poklonil se mu uctivě a o nějakém otálení začal hovořit. Mluvil zvolna, urvaně.

Marek vyvalil oči, když kozákovi konečně porozuměl. Námluvy! Mikulka žádal o ruku Marininu.

Nechtěl tomu ani věřit — usmíval se. Ale když viděl tvář kozákovu, jeho oko, jež dychtivě na jeho rty hledělo, přestal se usmívat a zavrtěl hlavou.

Mikuláš vida, že hospodář se rozmýšlí, jal se vykládat, že ne na Rus, že zůstane tu — dodal něco o penězích. Hlas jeho zněl tak lichotivě a dojemně.

Ale starý Marek uvažoval. Co by to bylo, dát dceru, třeba ne bohatou, a být i neměla naděje, že se do statku dostane, člověku neznámému, jenž bůh ví odkud je a z jakého rodu, jenž ještě slouží a nic nemá! Ostýchal se odpovědět, ale což, dcera je dcera.

Povídal dlouho, omlouval se, nepomýšleje, že Mikulka mu sotva třetí díl rozumí. Ale hlavní věci přece porozuměl. Hospodář mu odřekl.

Kozáček neviděl pravice na smír mu podávané — otočil se a spěchal do polí. Markovi bylo líto toho hodného kozáka.

Jen hospodyně se o tom dověděla.

Marina nadarmo ohlížela se po Mikulkovi. Nebylo ho celé odpoledne vidět, a když i podvečer nastal, nepřišel k večeri.

Už vše ulehlo, jen Marina stojíc u okénka své komory hleděla do tiché noci. Na koho myslila? Aj, o tom, jehož stín tam po trávníku se plouží, blíž a blíže, až u okénka se zastavil.

Mikuláš vzal děvče za ruku. Strpělo to.

Ptala se, kde byl, proč nepřišel.

»Zlý otec — zlý otec!« Porozuměla.

Nechápala však, nevědouce, co se bylo přihodilo. Bylo to divné — ten veselý Mikuláš byl dnes nemluvný, zamýšlený. Snad ta neveselost jeho zmocnila se i děvčete. Ti dva smíškové se dnes nesmáli.

Když odcházel kozák, vypjal se k oknu a objevil prudec Marinu líbal jí čelo i líce, šeptaje při tom vroucně mnoho sladkých, ruských jmen. Chtěla vykřiknout, ale hlas udušen na jeho prsou. Pak zapomněla křičet. Konečně se mu vytrhla, jako makový květ se rdíc a uskočila od okna.

Smělý kozák zmizel ve stínech stromů.

Marině bilo hlasitě srdce, tváře jí páliły. Neusnula. Stále cítila ty žhavé rty, stále viděla ty černé, planoucí oči kozákovy.

Koho as také mýjel spánek? *

Časné ráno, raničko zahlaholila po Zličí trouba. Zas po vsi bylo hlučno a živo. Bylo slyšet pokřiky, povely, řehtot...

Mikuláš byl nejdříve vyzbrojen. — Koník jeho čekal už vypravený na dvorku. Pán jeho se loučil. Stiskl všem ruku i hospodáři a děkoval.

— Ženské slzely. Dobrák člověk, hodný, krev a mléko, a jede si snad pro smrt... Když k Marině přistoupil ruku jí podáváje, zachvěl se jeho hlas. Usmíval se tak smutně!

Marina, ta švitorka, nepromluvila, Utírala si zástěrkou oči.

Již sjíždí s kopečka . . . Ohlíží se, rukou kyne.

Všichni vyšli za ním, »s bohem« a »šťastnou cestu« mu přejíce. Už slyšet na vsi jeho trubku.

Za ním odjeli jeho druhové, rovněž upřímně se rozloučivše.

Celá Zlič byla na nohou, vše se sbíhalo, aby naposled ještě se podívali na kozáky k odjezdu se hotující. Sjíždějí a formují se, důstojníci velí. Koně řehtají a nohami hrabou. Ranní vítr strásaje rosou s dlouhých haluzí vrb, rozvívá bohaté hřívy koní ukrajinských.

Marina; stojí opodál v davu. Kozáci naposled svým hostitelům »s bohem« kynou... Teď pochod! Vyjeli.

Tam kozáček-trubač na bílém koni se ohlíží, usmívá. Marina majíc oko zvlhlé hledí za ním. Již se zratil v davu.

Mládež jde za vojskem, jehož píseň teď v dáli zazněla. Na návsi stojí kmotři a kmotry vypravující si o těch Rusích a jejich zvláštnostech.

V tiché komůrce Marina drží v rukou čerstvou kytici z polních, porosených květů. Zhlédla ji, vrátivši se z návsi, na okně. Zamyslí se nad ní a v perličky rosné ukráply dvě slze, uroněné zarmouceným očima, jež milého již neuvidí.

Bylo zas, jako bývalo, vše dle starého.

Rusové odtáhli, jen vzpomínka na ně zůstala. Jen u Marků se něco změnilo. Od té chvíle, co kozáci odtáhli, nebyla Marina Marinou.

»Podívej se, starý, podívej, co to douče vyvádí. Už ani nezpívá, ani se tak nesměje. To jí ten voják tuze k srdci přirostl.«

»Eh, však on zas odpadne. Sejde s očí, sejde s mysli. To by tak bylo! Ah, tu zas poslíček ze zámku.«

Starý voják, dráb zámecký, ohlašoval, že pan vrchní poručí, aby Marek zítra do Skalice zajel s párem koní, že poveze odtamtud něco za vojskem.

To se Markovi nelíbilo. »Ano, ano, do Jaroměře, a až tam budu, poženou mne dál.«

»Ani na krok. Pan vrchní to řekl.«

Pan vrchní to řekl a bylo tak.

Časné z rána druhého dne Marek vyjel. Chtěl syn Bena jeti, ale starý nedovolil.

»Já se tak nedám.«

Mikuláš, kozák, klusal »do Paryzu«.

Dostal se zatím jen až do Jaroměře, ale bylo to, jako by byl sta mil od Zlič. Věděl, že tudy jel jednou, a že podruhé zpět nepůjde. Bylo mu smutno. Na mysl měl stále »černobrvou« Marinu. První láska!

Zamýšlen tak kráčel, máje pokody, ulicí k bráně městské. Tam byla taková tlačnice, že se zastavit musil. Více vozů jelo za sebou. Mikulka sebou trhl. Ty koně znal — a tu podle vozu kráčel Marek, Než se vzpamatoval, nemohl se již k vozu dotlačit. Proto obrátiv se, stopoval známý povoz.

Marek to dobře věděl, že budou chtít, aby druhého dne dále jel. Povozy ruské, jednoduché nestačily; proto měly se svolením vrchnosti selské vypomoci, Markovi se však nechťelo. Hleděl všemožně, aby se ze dvora hospody, kde povoz jeho mezi jinými stál, nějak vytratil. Ale byli tu vojáci, jimž nějaký strážmistr velel.

»Marku, chceš-li jet, musíš mazat«, pomyslí si a šel k vouseči strážmistrovi. Pohovořil, nic naplat — ukázal stříbrný peníz a bylo dobře.

Ale bylo třeba čekat. Teprve pozdě odpoledne, když se už k večeru schýlovalo, vyjel z Jaroměře. Na západě vyvstávalo mračno, jak obrovský pták černé perutě po nebesích rozkládající. Spustil se drobný déšť. Marek seděl napřed na prkně pod plachtou na obručích roztaženou. Jel vsí, obávaje se, aby k návratu donucen nebyl, jel dále. Švihl do koní. Prach na silnici, zkropený nescetnými tmavými body krupějí dešťových zdvihl se ještě mrakem — ale pak mnil se v bláto. Koně šli volněji. Marek zakřesav, dýmku zapálil, povolil oprat a opřel se o košatinu. Setmělo se. Nad hlavou bubnoval mu déšť do hrubé plachty. Koně znali cestu. Po chvíli sklonila se Markovi hlava, a když vůz o kámen narazil, zaklátla se dýmka — Marek usnul.

Minul ves, kolem rovina, pole, na obzoru černé lesy. Jel a jel, vlastně spal a spal. Ale náhle se probudil.

»Stůj!« zahřmělo to vedle vozu.

Sedlák ihned se vzpamatoval. Trhnul opratí, praskl do koní, snaže se ujet. Koně však jsouce u hlavy držení, vzepjali se.

Tu již se vrhli dva chlapi se strany na Marka, jenž jiné zbraně nemaje, násadku obrátil a do loupežníků mlátil. Ale pak pocítil v hlavě palčivou bolest, zableskl se, zahřmělo mu zrovna u hlavy — pak o ničem nevědě. Svalil se.

Když se zpamatoval, viděl kolem sebe černou noc. Probíral se jako z tvrdého spaní. Ponenáhlu vrátilo se mu vědomí. Boj — přepadnutí — rána a blesk ... Hmatal kolem sebe. Nahmatal slámu a dál košatinu. Cítil otřásání a hrčení — jel tedy a rychle. Viděl, že sedí někdo na jeho místě. Tu se Marek zalekl. Jestliže ho někdo odváží! ...

Ohmatával hlavu — neucítil rány. Chtěl promhvit, ale tu se vůz zarazil a neznámý vozka seskočil. Bylo slyšet bušení na vrata, která po chvíli, skřipající, se otevřela. Hospodář sebrav se, slezl s vozu, Ted někdo jde se svítilnou —

»To jste už tady, táto?« ptal se syn Bena.

Tedy doma!

»Ježíš Maria!« zkríkyl syn.

Otec se přiblížil a strnul jako syn.

Statek ožil v hluché noci.

V jizbě seděl Mikuláš, kozák, blaženě se usmívající. Tvář jeho byla zkrvavena a na hrubém obvazku levé ruky bylo vidět ssedlou krev.

Marina spatřivši jej raněného, zbledla.

Všichni se ted o něho srdečně a upřímně starali. Nejvíce Marina. Vymyli mu rány na tváři a na ruce. Rány nebyly hluboké a nebezpečné.

Dostalo se mu jich takto:

V Jaroměři chtěl se hlásit k Markovi. Ale pak jiný v něm uzrál úmysl. Neodolatelná touha vedla ho do Zliče. Viděl Marka zapřahat — v hlomozu a tlačení na dvoře vklouzl do hospodářova vozu, kdež se vzadu do slámy zahrabal. Když ti darebové Marka přepadli, přispěl mu v rozhodný okamžik na pomoc. Jeden ze zbojníků po něm vypálil — ale ranil jen slabě. Po krátkém boji svalil se jeden k zemi, druhý prchli. Mikulka přesvědčiv se, že Marek jest jen omráčen, praskl do koní a ke Zliči ujížděl.

Nyní byl blažen — a Marie s ním.

Vypravování jeho se potvrdilo. Druhého dne povídali si lidé po vsi, že našli u skalické silnice těžce raněného známého po okolí tuláka.

Mikulka už koně nesedlal, aby odjel. Svlékl zkrvavený kozácký šat, a oblékl selský. Skrýval se dlouho — po nějakém čase byl už bezpečen.

Do roka strojili u Marků svatbu.

»Kdyby Mikuláše nebylo, byl bych už dnes v zemi«, pravil o svatbě starý hospodář.

Za rok se přesvědčili, jak střídmy a pracovitý a hodný ten Rus. Nikdy toho Markovi nelitovali, že dali dceru cizinci, a Marina byla povždy šťastna,

Mnoho Rusů a Poláků z carského vojska zůstalo L. P. 1813 v naší dědině, kdež se i oženili, ale žádný z nich tolik pro svou nevěstu nepodstoupil, jako Mikuláš Burkovský.

Laskavosti p. Fr. Součka, učitele v Hronově, byli jsme upozorněni na tuto neznámou práci Mistra Aloise Jirásky, jež není uvedena v Pátově bibliografii Jiráskových děl v Hýskově jubilejním Sborníku, ani v abecedně uspořádaném seznamu Jiráskových prací v historické studii Zdeňka Nejedlého „Alois Jirásek“. Ač sám Mistr na drobný obrázek, uveřejněný r. 1875 v 299. a 300. čísle zaniklého deníku „Pokroku“ (ve dnech 28. a 29. října) zapomněl, způsob vypravování má zřejmý ráz Jiráskova umění. Sám autor v podtitulu „Z paměti starých“ ukazuje na pramen zapadlého obrázku a z líčení samého, podloženého historickými drobnostmi z „Památek“ J. M. Ludvíka, ozývají se tytéž základní tóny, jež — osvěžené pečlivým studiem doby — uchvacují čtenáře v XIX. kapitole III. dílu F. L. Věka (V zásvit velké doby), v níž starý Věk se synkem Vašíkem a dobrušskými sousedy na dvou řasoucích míří k Josefově a do ruského tábora na lukách mezi Jaroměří, Semonice a Jezbínami.

Naši čtenáři budou nám za tuto „ztracenou perličku“ vděční a jistě rádi uslyší, že uveřejníme ještě jiné práce milovaného Mistra, jež léta zakutálela.

B. Kulíš.

KRAKONOŠOVÉ

Úvodní slovo:

Trochu neobvykle zde dnes zařazují komplexní informaci o duchu nedalekých Krkonoš - Krakonošovi. Přiznám se, že to je trochu osobní záležitost - jsem totiž vnukem jednoho z nich.

Jindřich Buchal.

Všichni moji Krakonošové

Krakonoš, duch našich hor.

Kdyby Krakonoš neexistoval, museli bychom si ho nejspíš vymyslet. Bájný duch našich hor se „narodil“ krátce po proniknutí prvních odvahlivců do jejich nedotknutých hvozdů. Zkazky o něm rozšířili pravděpodobně mazaní Vlaši, hledači rud a drahých kamenů, aby si tak uchránili bohatá krkonošská naleziště. Po staletí pak žila v Krkonoších vedle sebe dvě etnika a jejich představy vládce pohoří byly tudíž dvojí. Germánský otužilý kulturista, zvláštní znamení „Pozor, je ozbrojen“ se přilíši nepodobá dobráckému tatkovci z hájovny s věčně vyhaslou ušmudlanou kypsovkou z českých poudaček.

A přece oba vyšli z heraldické nestvůry na Helwigově mapě Slezska z roku 1561. Se změnami podoby se vyvíjelo i Krakonošovo jméno. Prvotní nescetné obměny německého Rubezahl, v literatuře

známé od roku 1618, uvedl do širšího povědomí v několika svazcích příběhů J. P. Praetorius.

Na mystickém výkladu Rýbrcoulova jména byla dokonce založena celá věda. České jméno Krakonoš je v křesťmím listě horského obra teprve od roku 1824. Dramatik V. K. Klicpera měl tehdy šťastnou ruku, když jej vepsal do balady Krkonošská kleč. Když potom v polovině minulého století do poklidného života krkonošských horáků vpadli turisté, s Krakonoš se doslova roztrhl pytel. K jeho jménu se dodnes hlásí kde kdo a kde co. Od hotelů a horských bud, divadelních spolků a tiskovin přes rychlík Praha - Svoboda nad Úpou, až třeba po to pivo nebo sýr. Vedle monumentálních skulptur z bronzu i kamene, z nichž nejkrásnější dynamická socha Šalounova vévodí hořickému parku, následována známou kašnou v Trutnově, anonymním dílem sochařského atelieru hořické kamenické školy u janskolázeňské kolonády či rozevřatým Krakonošem před hotelem téhož jména v „Mariánkách“, stojí i titěrné cínové majstrštyky Petra Rýgra.

Vedle řezbářských skvostů poznamenaných vlivem „warmbrunnské“ školy v dnešní Jelení Hoře, zástupy naivních pajduláků lidových tvůrců zpod Žalýho. Vedle realistického modelu Emila Schwantnera pro seriovou výrobu v žacléřské porcelánce, třeba keramické roztomilosti Radky Šimkové. Od Alšova Krakonoše na lyžích, až po kouzelná ex libris Vojty Cinybulka nebo Jiřího Boudy.

Krakonošův reklamní slogan: „V horách svých jsem tvým ochráncem“ najdete opravdu všude. Na odznamech, na přívěscích, na štítcích na hole... A hlavně na stovkách a tisících pohlednic. I ty někdyčovitější s trpaslíky a muchomůrkami potěší oko sběratele kouzlem nechtěného. Opravdový bonbónek je snímek Hanse Bönsche z Velké Úpy, kde je těch trpaslíků dokonce sedm. No nekupte to! Když se do tvorby pohlednic natrvalo prosadila fotografie, objevili se i živí Krakonošové z masa a kostí, jak je ztělesnila řada postav a postavíček z krkonošských hor. A právě o nich bude řeč.

Johann Sturm

Josef Schier

Z anonymity meziválečných „Rübenzahlů“ vyčnívá právě ten s těmi trpaslíky. Urostlý dřevař z Šimovy strání ve Velké Úpě **Johann Sturm**. Jeho Krakonoš jako by vyšel z Niebelungů, spoře opásaný

kožešinou s řemínky na nohách, byl ozdobou „Bundesfestů“, německých spolkových slavností v Trutnově plná dvě desetiletí před poslední válkou. Pak ještě jistý **Josef Schier** a pitoreskní mužíček v těsném, nepohodlném fráčku z kůry a lišejníků. Na pohlednicích V. Čermáka z Prahy - Košíř se vyskytuje před pozadím mnoha krkonošských dominant. Jeho jméno se mi bohužel zjistit nepodařilo.

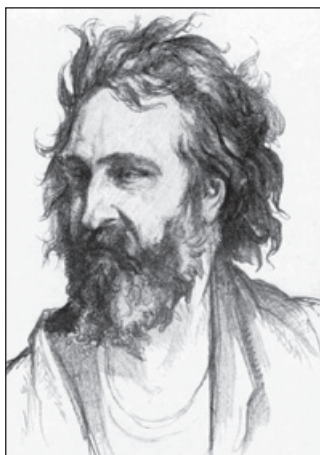

Krkonoš neznámý

František Peterka

Díky fenomenu televize je bezpečně mediálně nejznámější Krakonoš z Krkonošských večerníků. Málokdo už ale ví, že ho ztvárnil představitel chlapáckých rolí z divadla F. X. Šaldy v Liberci, herec František Peterka.

Josef Lingr

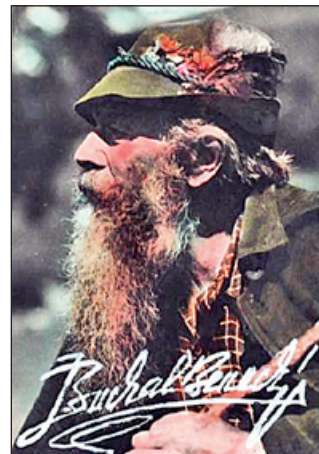
Zdeněk Polách

„Příjezd Krakonoše“, největší sezonní svátek lyžařů v Harrachově i podobnou akci ve Strážném měl dlouhá léta v diáři podtrženou

červeně příležitostný Krakonoš **Oldřich Janoušek**. Svůj karnevalový převlek nijak neskrýval a v čele maskarního reje včetně populárních čertů mu docela slušel. Patří mu primát v počtu 30 odsloužených sezon, které mu jeho předchůdci **Bosák**, **Hendrych** i **Mach** mohou jen závidět. Nástupce v „úřadě“ pan **Beneš** má tak latku pěkně vysoko. Pan Janoušek je také prvním Krakonošem co znám, který odešel do penze. Své stařícké ski, patrně i na zimní pohlednici Miloslava Kose, však přesto ještě občas obuje.

Oldřich Janoušek Kabelický

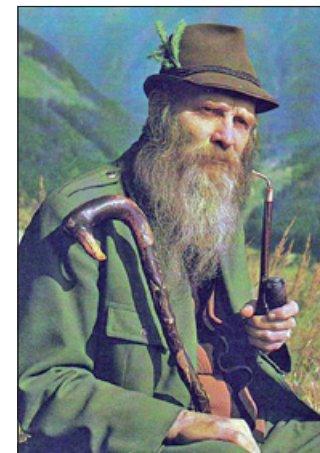

Jindřich Buchal - Benecký

Jindřich Buchal, po revíru **Benecký**, vyrostl do Krakonoše v lesích hraběte Harracha. Po válce krkonošoval v Peci pod Sněžkou doslova na plný úvazek. Splňoval tak dokonale ideální představy o českém Krakonošovi, kterým byl díky svému image 24 hodin denně, že počty zprvu černobílých, později nesměle kolorovaných pohlednic, dnes už asi nikdo nespočítá. Svým fotogenickým zjevem byl nedostupným vzorem všem svým následovníkům. A pro mě osobně prvním živým Krakonošem mých klukovských let. Na to se nezapomíná. Byl stejně jako předešlý i literární činný a jeho články z mysliveckou tematikou jsou čtivé i dnes. Pro nakladatelství Orbis jej mnohokrát fotografoval Zdeněk Menec ze Špindlerova Mlýna.

V dobách, kdy na Černé hoře přepadali turisty jen sverázný janskolázeňský fotograf Celba se svým vycpaným medvědem, strašil občas rozjívěnou rekreantskou omladinu na Zineckerových boudách svým zjevem tamější správce **František Umlauf**. Tam jej také objevil jeho „dvorní“ fotograf Jiří Havel. Krakonoš ze Svobody byl k stáru chabrus na nohy a rád se vyhříval na sluníčku. Svou důstojnost však neztratil ani o holi a v bačkorách.

Mistr Jiří Bruník charakterizoval svého Krakonoše lakonicky dvěma slovy: hodný člověk. Dobrota z něj i přes zasmužilý výraz vyzáruje i na nejznámějším aranžmá s bernardýnem, které vydavatelství Panorama pro neukojitelný zájem vydalo celkem desetkrát. Hodný člověk **Josef Klíček** z Krausových Bud byl hodným Krakonošem i pro zvířata v zoo koutku KRNP ve vrchlabském zámeckém parku, kde pracoval.

František Umlauf

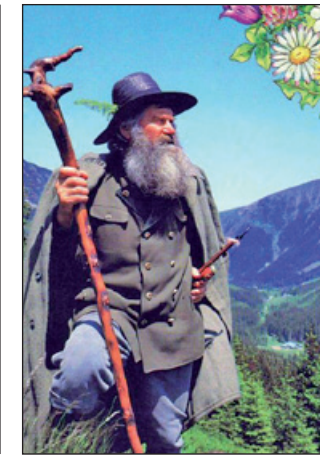

Josef Klíček

Konkurz na nejlepšího Krakonoše někdy v polovině šedesátých let na Mísečkách, vyhrál v září televizních kamer člen Horské služby, boudař a horský vůdce z profese a malíř a řezbář ze zábavy **Rudolf Podstata**. V jeho dlouholetém bydlišti, Špindlerově Mlýně, uchovává nejedna domácnost jako vzácnou relikvii některou z jeho rázovitých dřevěných figurek krkonošských horáků. Početná serie barevných pohlednic E. Kučery ho v rozporu s jeho skromnou povahou zobrazuje v nazehleném kostelním saku s vyumělkovanou obří fajfkou z upraveného bukového samorostu. Na jeho oblibě to pranic neubralo. Kdo pana Podstatu znal, ví však dobře, že o žádnou popularitu a slávu ani nestál.

Rudolf Podstata

Vladimír Pechan

Podle bájí sídlil Krakonoš v Obřím dole, na Kotli, ve Sněžných jámách. Uhrančivý elegant **Vladimír Pechan**, kterého do pohlednicové

galerie uvedla svobodská firma ZiTo Petra Tomana, si vybral Hrádek. Inu, pan prezident Václav Havel je jinší soused než Trautenberg.

Radu krakonošových pohlednic rozmnožil o svého Krakonoše i Bohumil Jakoubě, fotografující hlavně Jizerské hory, František

Michael Beneš

Ladislav Jirouš

Škarvada a další mistři kamery. Někteří „modelové“ stáli i více autorům, mezi nimiž lze najít jak žijícího klasika krkonošské fotografie Zdenko Feyfara, tak čím dál lepšího Karla Hníka.

Nelze se nezmínit ani o velmi netradičním pojetí Krakonoše, který se z více méně shodných stylizací předešlých zcela vymyká. Hotelier **Josef Lingr** ze Špindlerova Mlýna, vystupující jako Krakonoš z Martinovky, má na portrétní kresbě z konce čtyřicátých let spíše vzhled máchovského rozervance. Ale proč ne?

Všichni ti populární i méně známí představitelé pána nejvyšších českých hor byli nebo dosud jsou většinou slušní a skromní lidé. Svému vzoru určitě ostudu nedělali. Komu čest, tomu čest. Z úplně jiného soudku je recesistický fórek autora Petra Scheuera s dvojjazyčným textem: „Krakonoš a jeho zahrádka po čtyřiceti letech socialismu.“ Imisní holina s tváří bezejmenného bezdomovce z trutnovského nádraží je trochu černý humor, který snad ani není vtipný. Kupodivu i ten své kupce našel. Aby nebylo mýlky. Nejde mi o obhajobu hospodaření v lesích před „sametem“, ale o etiku.

A docela nakonec: Kdo z čtenářů myslí, že by mi starý pohled s Krakonošem udělal radost, nemýlí se.

Adresa je A. T. Svoboda n. /Ú. 231.

In: Veselý výlet 11 - zima 1998

Převzato z internetu.

JAK TO BYLO S VIKTORKOU

Všichni víme, že Babička Boženy Němcové není životopisné dílo. Němcová s postavami zacházela velmi volně. A tak samozřejmě i s postavou Viktorky.

Viktorie Terezie Židová se narodila dne 9.6.1792 v Červené Hoře, ve stavení č. 4. Její otec, Antonín Žid, byl chalupník (říkali mu však taky Židek nebo Zítko). Matka Anna, rozená Lelková, pocházela z nedaleké obce Třtice. Do školy chodila Viktorka ve Slatině nad Úpou.

Dívka to byla velmi hezká, prý spíše drobná, s kulatým obličejem a s dlouhými černými vlasy. Byla vyhlášená tanečnice a tak na ní mohli chlapci oči nechat. Ona však na vdávání neměla pomýšlení. Pak však přišlo její osudné setkání s „černým myslivcem“.

Muselo to být okolo roku 1812, v období napoleonských válek, kroniky z Červené Hory, Žernova a jiných okolních obcí potvrzují, že se tu ubytovali vojáci. Viktorka Židová sloužila tenkrát v Žernově, ve stavení č. 20, majitelem byl Antonín Šimek (o mnoho let později tento dům koupili Čapkovi, otec slavných bratrů pocházel ze Žernova).

Tady se na svatojánské pouti setkala se svým vojákem.

Nato Viktorka ze Žernova odchází do Olešnice, sloužit do Hanušova statku, ke provdané starší sestře. Za nějakou dobu z Olešnice mizí, táhne ji to do Josefova, za vojákem. Z červenohorské kroniky zjistíme, že opravdu k vojsku odešla a dost dlouhou dobu se s ním potulovala, v Josefově, v Hradci Králové i jinde. A jednoho dne se znovu objevila v rodném kraji. Ale, jak se dovíme z žernovské kroniky, „z doučete plného života stala se dívka pomatená, jež jako padlá nepřišla nikdy do rodné chalupy.“

Putovala bez cíle lesem, chodila často k Úpě, k ratibořickému splavu. V knížce se vypráví, že Viktorka krátce po návratu porodila dítě a to pak vzápětí utopila. Ve farských matrikách však žádný takový údaj nenajdeme. Je pravda, že 19. století bylo teprve na začátku, přesto se nechce věřit, že by tehdejší úřady nechaly bez povšimnutí ženu být pomatenou, která zavraždila vlastní dítě (za vraždy dětí a travičství byly téměř vždy hrdelní tresty, byly to vraždy zvláště odsouzeníhodné, protože nedávaly oběti možnost k obraně).

Z písemných záznamů se dočteme, že chodila v rozedraných šatech, mluvila málo, na splavu zpívala písně, také si pohvizdovala, často používala maďarská slova (snad byl její voják maďarského původu). Bývala plachá, ale taky nesnášela mladá

hezká děvčata, takovým spílala nejhrubšími slovy. Z černohorské farní matriky vyčteme překvapivou zprávu: Viktorie Židová dává život dítěti 14.8.1834. Ve svých 42. letech. Nemanželský syn dostal jméno Jan. O jeho osudu už se víc nedopátráme. Ani o jeho otci.

Co to asi bylo za člověka, který zneužil nemocnou ženu?

A Viktorčin konec?

Žádný „boží posel“ ji samozřejmě nezasáhl, přežila Boženu Němcovou o 6 let. I když duševně nemocná, tělesně se cítila dobře do pozdního stáří, bylo jí přes 70 a stále se toulala krajem.

Až přece v říjnu 1868 jí síly opustily.

Šestasedmdesátiletá žena se dověkla do jeskyňky, leží opuštěná, bez pomoci... Tak ji objeví majitel lesa, sedlák Josef Kaněra, ten byl zároveň i starostou Zliče. Když vidí umírající stařenu, myslí na blaho své obce. Kdo zaplatí za pohřeb staré opuštěné ženy? Nelení, běží do vesnice, sežene pomocníky, zapřáhne, polomrtvou ženu vynesou, naloží do vozu a odvezou ji 4 km do Červené Hory, kam Viktorie Židová přísluší. Tady, v domku č. 8, Viktorka dne 17.10.1868 umírá.

Svůj hrob našla v Červeném Kostelci, kam Červená Hora farností patřila. Hrob tu najdeme i dnes.

Vedou se sice spory o jeho pravosti, podstatnější však je, že zde nikdy nechybějí čerstvé květy...

Stanislav Motl: Stopami slavných a zapomenutých.

Zdroj internet.

AKTUALITA

Arsen v Bělovsi

Ida a jak se věci mají

V poslední době se čtenáři mohli dozvědět z Náchodského zpravodaje, Deníku i ECHA řadu protichůdných informací o provozování prameníku Ida v bělovských lázních. Malou rekapitulaci zjistíme, že po uzavření nové stáčírny Idy na Kladské ulici v roce 2000 byla k máni pouze falešná Ida ze Slovenska z lučního pramene, prý nevalné chuti. Po tahanicích o prodanou ochrannou známku Ida i ta zmizela z obchodních pultů. Originál Ida byla (jak bylo uvedeno na vignetách) čištěna pomocí odlučovače arsenu přímo ve stáčírně, přesněji hydrogen arseničnanu HAsO_4^{3-} jehož obsah 1,4 mg/l byl před plněním do lahvi redukován na 0,2 mg/l. (Kdo by měl zájem o bližší historii bělovských lázní, najde ji na: www.beloves.wz.cz.)

Občané tedy začali ve větší míře odebírat minerálku tekoucí z trubek do řeky Metuje. Podle starších informací to ale byl případ nejstaršího pramene Jakub pod kapličkou, možná i ze studny zrušené studny Aleš na břehu pod cestou. Obě minerálky Ida i Jakub mají přibližně stejné složení minerálů, jen patrně s větším obsahem CO_2 , takže než lidé odešli s lahvevní domů, tak jim létaly zátky po cestě. Už tehdy tam stávaly fronty zájemců o minerálku. Není se čemu divit. Voda byla zadarmo a také proto, že v minulosti pomocí minerálky byly léčeny nemoci srdce, cév a řady dalších chorob. Lázně ani zřídla nefungovaly, tak se lidé chtěli léčit sami.

Trubky u řeky už netěsnily, tak s pomocí ochotných místních brigádníků a pracovníků Povodí Labe (břeh je jejich majetek) byla u řeky nově usazena nerezová nádrž s trubkami, opraveny betonové schody včetně zábradlí a přidělena lavička na odkládání lahvi. Tehdejší vedení Krajské hygienické stanice v Náchodě zde umístilo výstražnou tabuli, že lidé odebírají nečištěnou vodu s obsahem karcinogenního arsenu na vlastní nebezpečí. Tabuli někdo v krátké době „uklidil“. Bohužel při zvýšené hladině Metuje při jarním tání sněhu bývalo celé oděrné místo zatopeno.

Po různých snahách vlastníků i města o znovuoživení lázní někdy v roce 2008 došlo ke cti města k jednání s vlastníkem „Bělovské lázně, a.s.“ (existuje i Lázně Běloves, a.s. – rozdíl je ve vlastnictví pramenů, staveb a pozemků) s cílem kulturnějšího zpřístupnění minerálky v objektu „kaplička“, pod níž je nejstarší pramen Jakub a kde byl v 80. letech v provozu prameník s kohoutky na čerpání minerálky do přinesených lahvi za mírný roční poplatek. Arsen v minerálce byl již znám jako nebezpečný. Pracovník VaKu se tehdy nabídl, že zhotoví podle dostupných pramenů odlučovač arsenu a zajistí jeho údržbu. Bylo by to ale příliš drahé, tak byl prameník v tichosti uzavřen.

Po různých povolovacích jednáních, novém rozboru minerálky došlo k uzavření smlouvy mezi městem a spolujednateli pozemků o výpůjčce kapličky a pramenu Ida 1 na 20 let. Město nechalo ve vlastní režii opravit kapličku, vnitřní interiér a provedlo výkop pro natažení potrubí od pramenu Ida 1, který se nachází v objektu pod cestou k lomu. Prameník byl v červenci roku 2011 slavnostně otevřen, v říjnu pak kardinálem Dukou vysvěcen. Vše se zdálo v pořádku, občané si chodili čepovat Idu a po rozhlášení, že je i zde voda zadarmo, se sem začali sjíždět lidé téměř z celého královéhradeckého kraje. V kapličce byl vyvěšen rozbor minerálky. Později někdo patrně prorazil nádrž s trubkami, takže minerálka zde od roku 2012 do řeky již neteče, pouze potéká pod betonem.

Drobné příhody jako poškození dveří slabým ohněm vedly k instalaci průmyslové kamery před prostor stavby. Vyjímám z Návštěvního řádu prameníku v Bělovsi, platného až od 1.6.2013 (za 2 roky?)

V oddílu I Všeobecná ustanovení se mimo jiné píše:

/5. Přírodní minerálka IDA obsahuje zvýšený podíl arsenu. S ohledem na chemické složení je vhodné konzumaci většího množství IDY konzultovat s lékařem podle individuálního zdravotního stavu odběratele.

Že to zachránil pověšený papír, to se představitelé města špatně informovali a záležitost byla nedostatečně právně ošetřena. Dovolím si tvrdit, že také 80%

návštěvníků prameníku si vůbec nevšimlo, že tam je nějaký návštěvní řád vyvěšen, natož aby znali jeho ustanovení. Minerálka Ida bývala doporučována mimo jiné na léčení nemoci srdce, což je i můj případ. Občané odebírali minerálku (mimo křiklavé případy např. do sudů na káfe pomocí natažených hadic) ve vědomí, že je osvěžující a léčivá. Slovo „minerální“ má upozorňovat člověka, že se tato voda liší od pitné vody, jenže to si dnes mnoho lidí ani neuvedomuje. Lékaři, s kterými jsem průběžně jednal, většinou vůbec nemají představu o přítomnosti škodlivého arsenu a jeho množství v Idě.

Zákony v naší zemi platí pro lidi, ale také pro státní orgány. K tomu slouží Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví. Ochrana veřejného zdraví podle citovaného zákona §2 (2) je zkráceně stav, kdy obyvatelstvo je vystaveno významnému riziku poškození zdraví.

Hlava II, díl 1 §3 (1) říká, že pitnou vodou je veškerá voda v původním stavu a k dalším účelům lidské potřeby.

§3 (2) dále říká, že provozovatel vodovodu pro veřejnou potřebu je povinen zajistit, aby dodávaná pitná voda (nerozlišuje se, zda jde o obyčejnou nebo minerální) měla jakost pitné vody. Provozovatel se tedy nemůže vyvléknout jen upozorněním o nebezpečnosti v návštěvním řádu.

(4) Na žádost osob uvedených v odstavci 2 může příslušný orgán veřejného zdraví (zde Český inspektorát lázní a zřídél při MZ, zkratkou ČILZ) povolit na časově omezenou dobu užití vody, která nesplňuje mezní hodnoty případně takové povolení vydat, jestliže nebude mimo jiné ohroženo veřejné zdraví a nápravná opatření jsou dostačující k odstranění do 30 dnů a nedodržení hygienického limitu jakéhokoli ukazatele netrvalo během posledních 12 měsíců déle než 30 dnů – (zde byl zřejmě prameník prezentován jako pitko a změnou pracovníků v ČILZ se na vše jaksi zapomnělo). Ale podle rozboru pramene Idy 1 z roku 2008, provedeného autorizovanou laboratoří byla uvedena podmínka možného použití při odarzenování minerálky!

Další Lázeňský zákon č. 164/2001, Hlava I §3 v odstavci (2) se uvádí, že k účelům lázeňské péče lze využívat pouze ty zdroje minerální vody, o nichž je vydáno osvědčení, že jsou přírodním léčivým zdrojem. Obsah jednání o vydání osvědčení není znám, ale z nedávného dotazu na ČILZ a jejich odpovědi vyplývá – cituji: „K využívání prameníku Jakub v lázeňském místě Běloves nebylo povolení ve smyslu §9 zákona č. 164/2001., lázeňský zákon vydáno.“ Z textu odpovědi také vyplývá, že zde patrně nikdo z ČILZ ani nebyl a mluví jen o prameníku Jakub. Vše je ale technicky jinak.

Pro prameník uvedený patrně jen jako pitko, kde zřejmě byly domluveny mírnější podmínky, to neomlouvá skutečnost podpory pití kontaminované minerálky, dokonce záměru rozšíření dalšího oděrného místa. Patrně při jednání na ČILZ o rozšíření to „prasklo“ a výsledkem byl - zavření kapličky.

Zákon dále uvádí požadavek, že minerálka (v našem případě pro pitko) bude poskytována zadarmo a bude omezen její přívod. Proto bylo namontováno proti původnímu rozvodu menší čerpadlo, aby voda tekla slabým proudem. Modernější menší odlučovač arsenu byl se v šachtě pod kapličkou nevešel a ani u pramene Ida 1 nebyl (viz foto). Tudíž tvrzení o tom, že zařízení je za dlouhou dobu provozu opotřebované a bude nutný nějaký čas na opravu je nepravdivé. Pokud by šlo o čerpadlo, to se podle odborníků včetně výměny dílů dá opravit za den.

foto s popiskou: Pramen Ida 1 s čerpadlem ve sklepení původního objektu S tím souvisí článek Zákona č. 258/2000 Sb., § 92b (1) hodnocení jako delikt, kdy právnická osoba

a) dodá pitnou vodu, která nesplňuje hygienický požadavek atd. Dle posledního rozboru, který jsem si nechal na vlastní náklady soukromě provést od akreditované profesionální laboratoře Lázeňského ústavu z lahve minerálky Ida, náhodně odebrané den před uzavřením prameníku je v protokolu o zkoušce č. 129778/2015 uvedeno následující (čistý arsen se vypočítává z ršenové soli): As (arsen) hodnota 638 mikrogramu/l. Dle posledního znění zákona 252 Sb. z roku 2004 je povoleno v minerálce pouze 10 mikrogramů/l. Rozdíl je tedy 64x větší.

b) nezkontroluje jakost pitné vody (v dokumentu rozboru z roku 2008 byl uveden další rok 2013). Výsledek není znám. Čistotu vody jako potraviny upravuje ještě řada dalších nařízení.

§92i dle bodu 1 řádku b) ...osoba poruší zákaz nabízet a pod. nebezpečnou chemickou látku nebo chemickou směs – (v našem případě kontaminovanou minerálku Ida sloučeninami toxického a karcinogenního arsenu). Za porušení § Ministerstvo zdravotnictví předepisuje pokuty až 5 milionů. Kdo takovou pokutu zaplatí a především kdo těžko vrátí poškozené zdraví tisícům občanů, kteří po

4 roky prameník navštěvovali a pili minerálku Ida, když viditelně procenta onemocnění rakovinou mimo jiné vlivy na civilizační choroby soustavně stoupají. Krajská hygienická epidemiologická stanice se sídlem v Náchodě se k tomu nehlásí a poukazuje povinnost kontroly na Český inspektorát lázní a zřídél. Ani to není správné. Dle zákona o ochraně zdraví v dílu 303. § 93 (4) se říká, že správní delikty podle tohoto zákona projednává krajská hygienická stanice ..., čili nejdříve měla zjistit nedostatky projektu v místě, pokud ji s tím ovšem někdo seznámil.

Všechny tyto záležitosti měly být řešeny již před otevřením prameníku na úřední půdě tehdejšího městského zastupitelstva, které nemělo fungovat jen jako hlasovací mašinerie o dokladech, co jim někdo předložil. Pokud se pamatují, tak ani bělovský osadní výbor neměl možnost se k zamýšlenému plánu vyslovit. Musel se spokojit jen s ústním podáním. Pozdě bycha honit, ale nemělo by se v současnosti stát, aby se situace opakovala při stavbě nově zamýšleného prameníku v Malých lázních. Dosud byl zveřejněn pouze návrh, nikoliv platný podrobný plán.

Tehdy nebyl projekt dotažen do předpokládaných podrobností. Stavitelé při stavbě mrakodrapu také musí dříve počítat se silou vichřice a podle toho naplánovat kvalitu stavebního materiálu, aby jim stavba nespadla. Zde se měl předpokládat podle minulých zkušeností větší počet příjezdících automobilů a zajistit odkup pozemků pro úpravu parkoviště podle platných předpisů. Tak lidé nechávali stát auta na soukromém pozemku. Když vlastník pozemku požadoval na město nějakou částku za nájem, aby za to mohl parkoviště k tomu účelu upravit, se zlou se odporučel. Tak prostor před lázeňskou restaurací zablokoval. Lidé pak cpali auta všude, kde bylo jen trochu místa, což nebylo po chuti blízkým obyvatelům. Dále pro takové množství návštěvníků mělo být zajištěno alespoň mobilní WC. Místní lidé si chodili do parku odpočinout a také pod brízkami příležitostně našli pěkné kozáky. V poslední době ale bylo možné nalézt za každým keřem leda tak podpapírky. Zda vůbec k tomuto projektu proběhlo schvalovací řízení na úrovni stavebního úřadu a odboru životního prostředí není známo. To všechno upravuje Statut lázeňského místa Běloves, vydaný už v roce 1966 výše zmíněným ČILZ, ale stále platný (revize duben 2015). Tudíž pronajímatel přejímá všech 25 odstavců platných pro lázeňské místo. Statut mimo jiné stanovuje, že lázeňská komise při městském orgánu kontroluje, zda byly dodrženy všechny požadavky dané problematiky. Ze zápisu komise ze dne 7.3.2011 vyplývá, že komise byla zřejmě ústně informována o průběhu a nákladech stavby, kde byl zahrnut i systém na odarsenování minerální vody. Proč nebyla provedena kontrola, není známo.

Zato je známo, že pověřenému správcí lázní bylo písemně vyhrožováno ze stran města, že odebíral z rozvaděče načerno elektrický proud. Ano, byl tam jediný funkční rozvaděč, ale správce není povinen do světa troubit, jaké zabezpečovací zařízení na ochranu použil. Je známo, že lázně navštěvovala parta nepřizpůsobivých a ukradla, co se ukrást dalo. Tak snad jedno hrající tranzistorové rádio a rozsvícená zářovka aby to vypadalo, že tam někdo v blízkosti pramenu je, město natolik nezruinovalo. Za bezpečné zajištění místa pramenu totiž zodpovídá majitel pozemku, jak se zdůrazňuje v písemném zápisu při návštěvě kontrolního pracovníka ČILZ z 15.9.2005. Nedovedu si domyslet, že by někdo vnikl do sklepení k vrtům, navrtal potrubí a například vstříkl do čerpadla lahvičku ricinového oleje. To by nejméně půl Náchoda sedělo na latrině!

Smlouva je vždy dvoustranná, tedy platí i pro pronájem kapličky a pramenu. Pramen je ale na pozemku vlastníka a dále jistěn plotem. Proto musí být vstup druhé strany povolen vlastníkem (a také byl za podmínky přítomnosti zástupce společnosti). Jenže pracovníci na příkaz města několikrát lezli jako kluci přes plot, navzájem si uřežávali se správcem kladky a dávali k

příkopu jiné, od města. Vstupní halu totiž neoddělují další dveře a v budovách by si mohl dělat nevtahovaný návštěvník, co chtěl. To se dnes hodnotí jen jako pestupek!?

Nelze se divit, že takové jednání nakonec donutilo vlastníka pozemku k okamžitému vypovězení smlouvy. Jak je známo z tisku, jednání o sporu pak vyvrcholilo dne 9.11. tr. schůzkou na Českém inspektorátu lázní a zříděl za přítomnosti zástupce Běloveské lázně, a.s. i zástupců města jistě vyšší mocí s cílem urovnání sporných záležitostí. Detailní výsledky nejsou známy.

Proč se o záležitost podrobněji zabývám? Jsem již starý a vychovaný v duchu vzájemné úcty a pomoci k spoluobčanům. Také k úctě k otci, který strávil v lázních půl života na úkor svého volného času a zdraví v myšlence udělat něco pro lidi. Sám jsem se v lázních často pohyboval a není mi jedno, co se všechno s lázními děje. Konečně se mi objevuje řada zdravotních potíží, které se zatím nedají vyléčit. Začal jsem mít podezření, že ani v kapličce, ani u pramene Ida 1 nebyl instalován odlučovač arsenu, tak jak tomu bývalo ve velké stáčírně.

Jako absolvent chemické průmyslovky o nebezpečnosti arsenu si ještě něco pamatuji. Tato nebezpečná vlastnost byla známa již ve starém Římě. Proto jsem si vzal na pomoc literaturu a internet, vyhledal současně dostupné informace z ústavu např. v Ostravě a údaje ze skript vysokých škol s cílem upozornit na rizika a dát další vodítko na možné léčení. Odborné ani laické léčení mých několika problémů, podobných jak se píše v uvedených zdrojích, zatím nepomáhá. A nejsem sám kdo má podobné obtíže. Znal jsem i známého řidiče, který aby vyhověl předpisům, vozil si z lázní celé basy lahvi s minerálkou. Končilo to rakovinovými strupy na hlavě a už není mezi námi.

Souhrnně lze konstatovat následující: Arsen je toxický a karcinogenní. Jeho koncentrace ve vodě bývá zvýšená především ve vodě z břidlicového nebo žulového podloží. Škodlivé účinky arsenu působí především na děti a starší nebo oslabené jedince. Bezsporně je prokázáno, že trvalé vystavení organismu zvýšeným dávkám sloučenin arsenu vede k poškození zdraví. Rozpustné soli arsenu se téměř z 90% vstřebávají po požití ústy, dlouhodobě se hromadí v matčině plodu, v játrech, kostech

nehtech i vlasech jedinců. Nejčastěji se objevuje rakovina plic, častá je rakovina kůže na osvětlených částech těla i v trávicím ústrojí. Akutní otravy se projevují zvracením, průjmami, zvýšenými výskytmi potratů u žen, zvýšeným výskytem novorozenců s vrozenými vadami, svalovými křečemi, ochrnutím až zastavou srdce. Při chronické expozici malými dávkami sloučenin arsenu vzniká návyk. Zdraví jedinci pak mohou snášet bez problémů dávky mnohonásobně vyšší. Ale u dětí, starších osob nebo slabších jedinců může docházet až k poškození nervové soustavy, což se projevuje zejména svalovou slabostí. Problémy trávicí soustavy mohou vést až k cirhóze jater. Poslední zprávy říkají, že i „mírné“ dávky arsenu jsou dlouhodobě zhoubné. Nejde přitom jenom o riziko rakoviny ale i zvýšené riziko úmrtí po chronickém onemocnění, přičítané dosud různým jiným příčinám civilizačních chorob.

Tohle všechno má svým nedotaženým záměrem provozovatel prameníku na svědomí. Jak k tomu přijdou náhodští občané a tisíce lidí z královéhradeckého kraje, kteří po 4 roky bez podezření odebírali lahodnou a léčivou minerálku Ida. Kvůli nedodržení zákonných povinností dnes řada lidí určitě trpí různými neduhy vlivem arsenu, ale protože se záležitost tají, tak jsou léčeni na něco úplně jiného, prášky s vedlejšími účinky, které ještě více zhoršují stav populace.

Je na místě znovu připomenout, že po uzavření velké stáčírny u Kladské ulice v roce 2000 se občané museli spokojit s nečištěnou minerálkou z přepadových trubek u řeky Metuje. Od roku 2011 město uvedlo do provozu prameník v běloveských lázních s napojenou minerálkou z pramenu Ida 1 a jak se později ukázalo také nečištěnou, o stejné úrovni arsenité soli asi 1.2 – 1.4 mg/l podle toho, jak v oblasti dlouhodobě prší a jak je velký odběr. Při tom platná norma, tedy maximální přípustné množství po přepočtu je 10 mikrogramů arsenu v jednom litru pitné vody, což je mnohonásobný rozdíl. Takže občané i děti konzumovali nečištěnou Idou až do uzavření prameníku Českým inspektorátem lázní a zříděl ke dni 26.9.2015 – v tom případě celkem 15 roků. To se v organismu musí někde projevit. Při jednorázovém vypití se člověku nestane nic, ale při dlouhodobém požívání prokázaných množství arsenu lze mluvit o vysokém riziku karcinogenního účinku na lidský organismus. Protože množství vypité minerálky nelze nikomu nadiktovat, je jediná možná cesta – použití odlučovače arsenu, který by škodlivé soli snížil na bezpečnější hodnotu. Přesnější výtah o škodlivosti arsenu mohou na požádání zaslat: samek.beloves@seznam.cz

Jsem velmi smutný, že musím zveřejňovat takové informace, které poškozují pověst mého rodného města a vypadají jako poplašná zpráva. Zdraví spoluobčanů je však přednější. Jedna vysoce postavená osobnost v rozhovoru pro tisk uvedla: „V politice můžete s otevřeným hledím neříkat pravdu, a když to říkáte dostatečně důrazně a důvěryhodně, tak to nakonec pravda je“. Radili mi, abych podal trestní oznámení pro obecné ohrožení podané na provozovatele prameníku Ida město Náchod, také na inspektorát lázní a zříděl, který má na tom svůj podíl, protože o té akci věděl a měl kontrolovat. Ale já nejsem ochoten za šlendrián z nebalosti zodpovědných osob platit právníky na soudní řízení. Při dnešní praxi přehlacení soudů a odsouvání zdánlivě nedůležitých případů by se mohlo stát, že by mě museli doručovat soudní obsílky do hrobu. Jsou i jiní lidé, kteří jsou schopni celou problematiku posoudit a provést závěry.

Pokud tedy zrovna nejsme vyznavači pivního moku, nechceme konzumovat vody přeslažené umělými sladidly, a současně okolnosti nám nedovolují využívat vzácné přírodní zdroje, nezbyvá, než pít vodu z vodovodu. Máme tady ve vodovodu velmi dobrou pitnou vodu z podzemních zdrojů z Boru, která nejenže vyhovuje normě pro pitnou vodu, ale je i velmi chutná a k dlouhodobé konzumaci mnohem vhodnější, než jakákoli jiná minerálka, která vyšším obsahem minerálních solí zatěžuje ledviny a celý organismus.

To Vám sděluje bývalý kronikář Bělovse Antonín Samek.
Zdroj - internet.

ŽERTOVNÉ OBRÁZKY

Zpracoval: ing. Jindřich Buchal, ČSA 821, Nové Město nad Metují, 54901.
www.novomestskykurir.info.

Zveřejněno v „Novoměstském kurýru“ vždy poslední den v příslušném měsíci.
Není určeno pro tisk. © PC Print.

VTIPY NA ZÁVĚR

Paní si jde koupit papouška. Vybere si takového malého, a zeptá se ho: „Tak co, ty malej parchante, umíš mluvit?“ A on říká: „A co ty stará čarodějnice, umíš lítat?“

Pán má papouška a ten mluví strašně sprostě, a tak ho dá jednou za trest do mrazáku. Po chvíli mrazák otevře a papoušek pokorně říká:

„Omlouvám se za své nevhodné chování, už se to nebude opakovat. Mám jen jednu otázku. Co udělalo to kuře?“

Jde takhle jednou mamut savanou a z dálky přiběhne stádo slonů. Vrhnu se na něj a zbijou ho do bezvědomí.

Za nějakých pár hodin se mamut probere a nadává: „Ti pitomí skinheadi mi nedají pokoj!“

Kohout přikutáel na dvůr pštrosí vejce a říká : Ne že bych Vás chtěl nějak buzerovat, ale podívejte se co umí v cizině...

Na louce se pasou dvě krávy a jedna z nich se pořád natřásá.

„Co to děláš?“ ptá se ta druhá.

„Ale, zítra mám narozeniny, tak si vyrábím šlehačku...“

Nově zrekonstruovaný kostel sv. Jana Křtitele. Foto J.B.

